

شناسایی مولفه های ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) افسران بخش جرایم سایبری در
سال ۱۳۹۶

حسین نظری فرا^۱، دکتر رقیه بهاری^۲، دکتر علی پژهان^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۲۵

تاریخ وصول: ۱۴۰۰/۱۰/۱۸

چکیده

هدف کلی این سنجش شناسایی تاثیر عوامل اجتماعی و خانوادگی در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) میباشد. روش تحقیق با توجه به ماهیت موضوع و هدف های این پژوهش از روش «اسنادی-میدانی و توصیفی - پیمایشی» استفاده شد. جامعه آماری در این پژوهش شامل کارشناسان و افسران بخش جرایم سایبری می باشد. از تئوری های مرتبط با کج رفتاری و جرم شناسی استفاده شده است و با توجه به تعداد پایین جامعه آماری در این تحقیق، حجم نمونه تمام کارشناسان و افسران بخش جرایم سایبری هستند که تعدادشان ۵۰ نفر می باشد. از روش کل شماری برای نمونه گیری استفاده شده است. ابزار مورد استفاده پرسشنامه محقق ساخته بوده است که پایایی برابر با ۰/۹۰ داشته است و با استفاده از آزمون رگرسیون به تجزیه و تحلیل داده ها پرداخته شد. نتایج حاکی از این بود که احساس تعلق به خانواده فرد، دوستان نامطلوب، بیکاری و فقر و محدودیت های درآمدی در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) تاثیر دارد. مشارکت اجتماعی فرد در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) تاثیر ندارد.

کلید واژه ها: جرایم سایبری، معاشرین نامطلوب، فقر و بیکاری، مشارکت اجتماعی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد، تهران مرکز، تهران، ایران.

^۲ استادیار دانشگاه تهران مرکز، تهران، ایران.

^۳ استادیار دانشگاه تهران مرکز، تهران، ایران.

• از نظر جامعه شناسی، جرم^۱ یک نوع رفتار غیرعادی تلقی می شود که آن عمل، صور مشخص و قدرتمندی از وجدان جمعی را نادیده انگارد و درصدد از میان بردن و یا تضعیف آن برآید. در جوامع بدوی و ایستا؛ یعنی جوامعی که در آنها قوانینی مکتوب و مدون وجود نداشت، جرم عبارت بود از تخلف و سرپیچی از آداب و رسوم و ضوابط اجتماعی و کسی که مرتکب جرم می شد و یا عمل خلافی انجام میداد، با تقبیح شدید اجتماعی مجازات و سرزنش می شد که این تقبیح و عکس العمل های اجتماعی، امروزه منشا پیدایش، تغییر و تکامل قوانین جزائی امروزی است. در این رابطه، مانهایم معتقد است که موضوع جرم از نظر جرم شناسان مفهوم گسترده تری دارد، زیرا اولاً جرم یا جنایت بیش از حد وسیع و گسترده است، به طوری که می تواند تغییر رفتار را از قتل بی نهایت فجیع تا تخلفات جزئی ترافیکی جاده یا تخلفات مربوط به مواد غذایی و یا سوء استفاده از مخدرات شامل شود؛ ثانیاً هیچ توافق کلی وجود ندارد که چه چیزی جرم را از بی عدالتی اجتماعی یا شبه جرم ها متمایز و از هم جدا می کند. بنابراین، جرم عملی است که برخلاف یکی از موارد قانون مجازات عمومی هر کشور باشد و مجرم کسی است که در زمان معینی عمل او برخلاف مقررات قانون رسمی کشور باشد (حاتمی نژاد و همکاران، ۱۳۹۳ : ۲۲۳). در عصر ارتباطات زندگی می کنیم. عصری که در بیشتر کشورهای جهان، سرمایه فکری و اندیشه و چگونگی به کار بستن آن، دارایی اصلی ملت ها تلقی می شود و استفاده فزاینده از رایانه و اینترنت، شیوه عمده بهره گیری از این سرمایه ها در جهت خرید و فروش و حتی آسان تر ساختن تولید کالاهای غیرفکری و غیرمجازی مورد نیاز زندگی مردم شده است. فضای سایبر، جهانی است مجازی که انواع داد و ستد های الکترونیکی، انواع بانکداری الکترونیکی و انواع ارتباط های الکترونیکی را شامل می شود. از سوی دیگر موضوع کج رفتاری های سایبری، به صورت جهانی به مساله مهمی برای افراد، خانواده ها، سازمانها، شرکتهای بزرگ تجاری تبدیل شده و همه دولت ها را به فکر چاره ای برای مبارزه با این کج رفتاری فزاینده خطرناک و زیانبار انداخته است. در یک تعریف کلی، کج رفتاری سایبری شامل همه کج رفتاری هایی است که از طریق اینترنت یا در فضای شبکه های رایانه ای انجام می شوند. (صدیق سروستانی، ۱۳۹۰، ۲۵۲).

اینترنت وسیله ای ارتباطی و فضای سایبرنتیک محیطی است که امکان تولید فضا را برای کسانی فراهم کرده

^۱ CRIME

است که به صورت مادی در قالبی اجتماعی-فرهنگی قادر نیستند فضایی تعاملی ایجاد کنند و یا در تولید و ساخت آن با مشکل مواجه اند (عباسی، خلیلی، ۱۳۹۰: ۵۹). جرایم سایبر به فعالیتی اطلاق می شود که در آن کامپیوترها، تلفن ها و سایر عناصر تکنولوژیک برای اهداف نامشروع مانند دزدی، کلاهبرداری، ضرر الکترونیکی، سوء استفاده جنسی از زنان و کودکان به کار گرفته شود». عمدتاً «جرایم سایبر شامل پورنوگرافی، سوء استفاده تجاری خرید غیرقانونی سهام در اینترنت، تبلیغات نژادپرستی و ضد مذهبی، قماربازی و خرابکاری اینترنتی (هک، کرم اینترنتی، ویروس) میباشد». عوامل زیادی در بروز جرایم اینترنتی دخیل و قابل بررسی می باشند. دسته ای از عوامل شامل ویژگی های مرتبط با کاربران و دسته ای دیگر مرتبط با ویژگی های ابزاری و محل استفاده کاربران اینترنت و با میزان تجربه و مهارت کاربران نیز در وقوع جرایم مؤثر می باشد. متغیرهای سن و میزان سیر در فضای مجازی سبب شده که جرایم اینترنتی عمدتاً به جمعیت جوان نسبت داده شود زیرا جوانان بالاترین درصد کاربران را به خود اختصاص می دهند. علاقه این نسل به ورود به دنیای مجازی بیشتر از گروه های سنی دیگر است. بنابراین احتمال وقوع جرایم سایبری در بین آن ها ممکن است بیش از گروه های دیگر باند مخصوصاً جرایمی که سیستم رایانه هدف جرم باشد مجرم فرد جوانی است که برای ماجراجوی و سرگرمی اثبات هوش به همسالان دست به جرم می زند جرایم اینترنتی از معضلات بسیار مهم این عصر میباشد زیرا دامنه این جرایم روز به روز گسترده تر و روش های ارتکاب آن پیچیده تر و متنوع تر می گردد زیرا پیشرفت تکنولوژی باعث شده جرایم تغییر شکل پیدا کند. اگر سال ها قبل سارقان برای سرقت فیزیکی در محل بودند ولی امروزه سارقان می توانند از فواصل خیلی دور از طریق شبکه لای رایانه ای صورت غیرقانونی به حسابهای دیگران وارد شوند و مبالغ هنگفتی را به حساب های و واریز نمایند به همان اندازه که وسایل ارتکاب جرم پیشرفته شده اند مجرمان نیز مهارت و ذکاوت بالاتری نسبت به سارقان گذشته برخوردار هستند (شعاع کاظمی و مومنی جاوید، ۱۳۹۳: ۷۴) آجیت سینگ^۱، آوادش بهارواج^۲ و دنگایاج^۳ (۲۰۱۵) در مقاله ای تحت عنوان "پیشگیری از جرایم سایبری" در اولین کنفرانس بین المللی تحقیقات میان رشته ای ضمن تشریح برخی از جرایم سایبری از جمله کلاهبرداری اینترنتی برخی راهکارها از جمله استفاده از فایروال،

¹ Ajeet Singh

² Awaldesh Bhardwaj

³ Dangayach

فیلتر نمودن ایمیل ها، عدم پاسخگویی به ایمیل های ناشناس، عدم باز نمودن فایل های پیوستی مشکوک، پشتیبان گیری اطلاعات، ویروس کشی مرتب سیستم ها، را برای پیشگیری از جرایم سایبری ذکر کرده اند. لاکشانا پراسانتی^۱ (۲۰۱۵) در مقاله خود با عنوان "تشخیص و پیش گیری از جرایم سایبر" در ژورنال بین المللی تحقیقات پیشرفته در کامپیوتر و مهندسی ارتباطات به بررسی انواع جرایم سایبری پرداخته و راهکارهایی چون استفاده تکنولوژی رمز نگاری، استفاده پروتکل های رمز شده، استفاده از دستگاه های رمز یاب سخت افزاری، استفاده از نرم افزارها و سخت افزارهای امنیتی را به منظور پیشگیری از جرایم سایبری ارائه نموده است. ملونی^۲ (۲۰۱۴) با بررسی اثر برنامه های کاهش فقر بر نرخ جرم در شش گروه فعالیتهای مجرمانه شامل نرخ کل جرم، جرم اموال، دزدی کودکان، سرقت، ضرب و جرح و قتل در آرژانتین نتیجه گرفت برنامه های کاهش فقر که جهت آرام کردن رکود عمیق ۲۰۰۲ اجرا شده است، به طور عمومی بر نرخ ارتکاب جرایم مؤثر بوده و موجب کاهش آنها شده است. با توجه به اینکه محقق در این حوزه مشغول به کار می باشد و در جریان اتفاقات و پیامدهای این آسیب از نزدیک می باشد و علاقه شخصی محقق به این مسئله بر آن شده که با انجام این تحقیق به شناسایی مولفه های اصلی جرم در فضای مجازی و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن بپردازد و بداند این عومل کدام اند؟

چهار چوب نظری پژوهش

در این قسمت از نظریه ها و دیدگاه های مرتبط با موضوع پژوهش استفاده شده است از جمله این نظریه ها: نظریه پیوند افتراقی معتقد است: در جامعه ای که دارای خرده فرهنگ های گوناگون متعددی است برخی محیط های اجتماعی معمولاً مشوق فعالیت های غیرقانونی هستند، در صورتی که محیط های دیگر چنین نیستند. افراد از طریق ارتباط با دیگران که حامل هنجارهای تبهکارانه هستند، بزهکار یا تبهکار می شوند. به نظر ساترلند اکثر رفتار بزهکارانه درون گروه های نخستین بویژه گروه همسالان فراگرفته می شود. ساترلند در نظریه پیوند افتراقی نشان می دهد که جنایت و انحراف از طریق انتقال فرهنگی در گروه های اجتماعی و محیط اجتماعی آلوده به فساد یاد گرفته می شود و به وقوع می پیوندد (بیات و همکاران، ۱۳۸۷: ۷۷).

¹ Lukshmi Prasanthi

² Meloni

نظریه یادگیری اجتماعی: اجتماعات مجازی به عنوان یکی از ویژگی های فضایی در فضای سایبر هم می تواند زمینه های مساعد برای آشنایی افراد با اصطلاحات جدید و بروز را فراهم سازد و هم می تواند زمینه های فعالیت های نادرست را تسهیل کند. در واقع هم دارای منافی می باشد و هم معایبی را با خود به همراه دارد. اجتماعات مجازی همانند گروه های خاص در عالم واقع، دارای ویژگی های خاصی هستند. اجتماعات مجازی فضایی برای آشنایی افراد با دوستان متفاوت از عالم واقع را فراهم می کنند. دوستانی که ممکن است مهارت های بالایی در زمینه کاربری اینترنت داشته باشند و یا به نرم افزارها و اطلاعات محرمانه دسترسی داشته باشند. ویژگی دیگر فضای سایبر که بی چهرگی و گمنامی است فضای اجتماعات مجازی را متفاوت از اجتماعات در عالم واقع می سازد و زمینه های برقراری ارتباطات بدون ترس از شناخته شدن را فراهم می سازد. این ویژگی اجتماعات مجازی را از اجتماعات واقعی جدا می سازد ولی به هر حال قرار گرفتن در شرایط یک گروه خاص زمینه های بدست آوردن اطلاعات و دانش جدید و یا مهارت های جدید چه در جهت مثبت و یا منفی را برای افراد فراهم می آورد. در نظریه ساترلند قرار گرفتن در حلقه روابط گروه های صمیمی زمینه یادگیری را فراهم می آورد (شعاع کاظمی، مومنی جاوید، ۱۳۹۳: ۷۵-۷۷).

نظریه تقلید: گابریل تارد بر این باور بود که افراد، مجرم به دنیا نمی آیند؛ بلکه مجرم می شوند. او اعتقاد داشت که فرآیند کسب رفتار بزهکارانه و مجرمانه، از طریق تقلید که مبتنی بر تجربه های یادگیری مشاهده ای است انجام می شود. تارد در توسعه نظریه اش، به «مد» و «رسم» اشاره کرده و بین آنها تمایز قائل شد. او اعلام کرد اگرچه مد و رسم هر دو از اشکال تقلید هستند، اما مد دارای ویژگی تقلیدی است که در "انبوه های خلق" شهرها و جاهایی که تماس ها نزدیک و فراوان می باشند، رخ می دهد. رسم هم به پدیده ای که در شهرک های کوچک و حوزه های روستایی (جایی که تغییرات اجتماعی کمی رخ می دهد) پدید می آید ارجاع داده می شود؛ اما مد ممکن است این رسم را ریشه کن کرده و رسم جدیدی را خلق کند. با این نگرش، تارد اولین قانون تقلید خود را این چنین تدوین کرد: «انسان ها به میزان تماس نزدیکی که با هم دارند به تناسب از یکدیگر تقلید می کنند». دومین قانون تقلید تارد این بود که «فرو دست ها از فرادست ها تقلید می کنند» (کاوه، ۱۳۹۱: ۱۹۹).

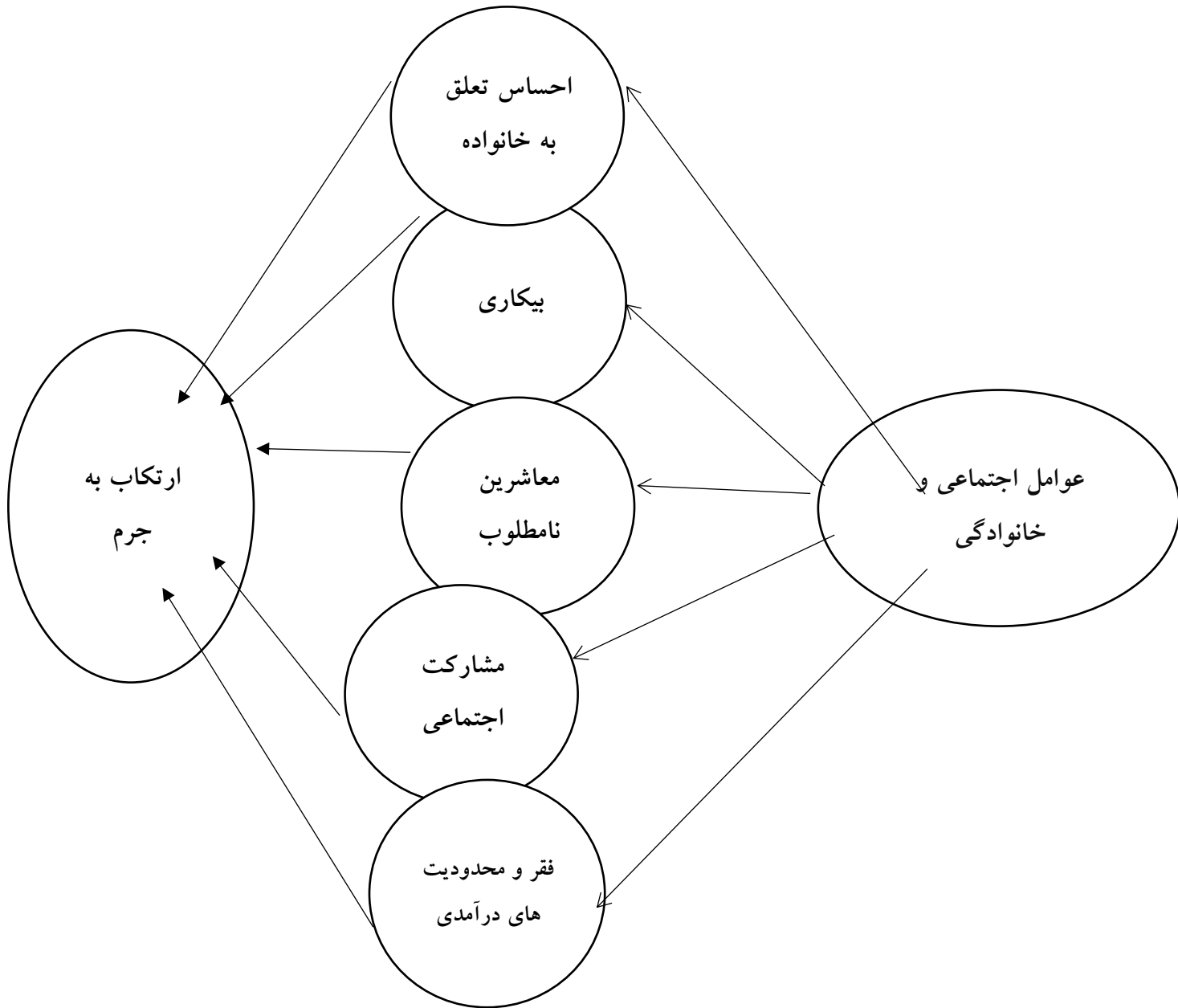
تئوری خنثی سازی سایکز و ماتزا: گرشام سایکز و دیوید ماتزا تکنیک های خنثی سازی را رد ادبیات جرم شناسی مطرح کردند. سایکز و ماتزا عنوان کردند کسانی که قانون شکنی می کنند به دنبال راه هایی برای رهایی از ملامت های اخلاقی از طرف جامعه هستند تا از عزت نفس خود محافظت کنند. سایکز و ماتزا ۵ تکنیک از خنثی سازی را مشخص کردند: عبارتند از: حاشا و تکذیب مسئولیت، حاشا کردن صدمه، حاشا از ضرر، محکومیت محکوم کننده ها: جذبه اقتدار بالاتر، (شعاع کاظمی، مومنی جاوید، ۱۳۹۳: ۷۸-۷۷).

نظریه ی فشار ساختاری: کج رفتاری حاصل فشارهای ساختاری- اجتماعی خاصی است که افراد را به کج رفتاری وا می دارد. به نظر مرتن، جوامع صنعتی جدید بر توفیقات مادی در زندگی تاکید دارند که به شکل انباشت ثروت و تحصیلات علمی به عنوان مهم ترین اهداف زندگی شخص و معیارهای منزلتی تجلی می کنند. دستیابی به این اهداف مقبول اجتماعی نیاز به ابزارهایی مقبولی هم دارد که البته از دسترس جمعی از افراد جامعه خارج است، یعنی جامعه به طوری ساخت یافته که طبقات فرودست، فرصت های کمتری برای تحقق آرزوهای خود دارند. در نتیجه چون این اهداف به آرمان های اصلی زندگی همه افراد (فقیر و غنی) تبدیل شده آن کس هم که دسترسی به ابزار مشروع ندارد، تحت فشار جامعه برای دستیابی به آنها از ابزار نامشروع استفاده می کند (صدیق سروستانی، ۱۳۹۰: ۴۴). البته مرتن تاکید دارد که واکنش همه افراد نسبت به فشارهای وارده اجتماعی به علت دسترسی نداشتن به فرصت های مشروع برای تحقق اهداف، مشابه نیست و همه فرودستان برای دستیابی به اهداف مقبول اجتماعی کج رفتاری نمی کنند و هر کس به طریقی خود را با محیط سازگار می کند. به نظر وی دسته ای از فرودستان نوآوردند و در سازگاری نابهنجار خود با محیط (که موضوع اصلی نظریه فشار است) از ابزارهای نامشروع بهره می گیرند. گروهی از انقلابیون و افراطیون نیز در مقابل اهداف و ابزار مشروع دست نیافتنی موجود اجتماعی طغیان کرده، اهداف و ابزار جدیدی را برای تغییر ساختار اجتماعی معرفی می کنند. عده ای نیز به ناچار از اهداف مقبول و ابزار مشروع اجتماعی دستیابی به آنها دست شسته، از جامعه کناره می گیرند. این سه گروه نوآوران، طغیان گران و کناره گیران در سازگاری خود با محیط و جامعه ای که امکان دسترسی آنها را به ابزار مشروع و مقبول اجتماعی محدود ساخته، کج رفتاری و هنجارشکنی را برگزیده اند (صدیق سروستانی، ۱۳۹۰: ۴۵-۴۴). در زمینه تمایل به ارتکاب به جرم هم از نظریه های شیوه زندگی، نظریه خودکنترلی پایین و نظریه تامس و زنائیکی، نظریه بلومر استفاده شده است. و برای فضای سایبر از نظریه های مرتبط استفاده شده است از جمله: **نظریه رسانه های جدید:** «اینترنت به عنوان یک «رسانه ی جدید» از محدودیت های الگوهای چاپ و پخش

در ارتباطات فراتر می رود؛ چرا که به واسطه ی آن ۱. گفت و گوی عده ای زیاد با عده ای زیاد امکان پذیر می شود، ۲. دریافت همزمان و تغییر و توزیع مجدد کالاهای فرهنگی ممکن می شود، ۳. کنش ارتباطی، از محیط زندگی ملی یا روابط فضایی سرزمینی مدرنیته جا به جا می شود، ۴. ارتباط سریع جهانی امکان پذیر می شود و ۵. همگرایی رسانه ای در قالب شبکه ایجاد می شود. لیوینگستون (۱۹۹۹) ویژگی های اینترنت را تعامل و خلاقیت، گستره ی نامحدود محتوا، دسترسی مخاطب و ماهیت جهانی ارتباطات بیان می کند (مهدی زاده، ۱۳۹۳: ۳۱۹).

تئوری شری ترکل در باب فرهنگ دیجیتال و شکل گیری خود در فضای مجازی: نظریه شری ترکل معتقد است حضور در فضای مجازی به علت ویژگی های خاص آن از جمله گمنامی و حذف آثار فیزیکی به کاربر فرصت می دهد که نقش های متفاوت را در زمان های مختلف بازی کند. از نظر ترکل فضای مجازی، فضایی رهایی بخش است زیرا فرد اجازه رهایی از خود واقعی و نمایش خود مطلوبش را می دهد. از نظر وی کاربران در فضای مجازی از «خاصیت گمنامی» برای بیان و شرح بخش های جستجو نشده و محقق نشده خودهایشان استفاده می کنند و رایانه ابزاری تکنولوژیک برای بروز خودهای فاش نشده کاربران می باشد و فضای مجازی نیز در حکم عرصه ای برای تجربیات جدید مطرح می شود. از طریق خاصیت گمنامی در فضای مجازی به آزادی دست می یابد که برای او بستری برای انجام اعمالی فراهم می سازد که از انجام آن ها ترس و ابائی ندارد. در واقع فرد به دنیایی وارد می شود که فرصت بدیت آوردن تجربیات جدید را می یابد تجربیاتی که امکان وقوعشان در دنیایی واقعی نمی باشد. در حقیقت فضای مجازی با خاصیت هایی چون گمنامی، ناشناس ماندن محیطی را فراهم می سازند تا افراد با خود از پیش ساخته و عنوانی جعلی و یا نام مستعار در این فضا نقش بازی کنند. وجود آزادی های بسیار زیاد و شرایط بی هویتی و ناشناس ماندن و نبود آثار فیزیکی و همه این عوامل حکایت از شرایطی متفاوت و غیرقابل کنترل در فضای مجازی می کند. اگرچه نظریه شری ترکل در باب شکل گیری هویت های جدید پست مدرن در بین کاربران فضای مجازی می باشد و اینکه فضای مجازی در حال سوق دادن افراد به سمت فرهنگی پست مدرن بر مبنای تمایز و پراکندگی است با این حال از لا به لای سخن ترکل شرایط و موقعیت ویژگی های فضای مجازی قابل استخراج می باشد که خود توصیف کننده شرایطی متفاوت از جهان واقعی می باشد (شعاع کاظمی، مومنی جاوید، ۱۳۹۳: ۷۸-۷۹).

مدل نظری پژوهش

روش شناسی تحقیق

روش تحقیق با توجه به ماهیت موضوع و هدف های این پژوهش از روش «اسنادی-میدانی و توصیفی - پیمایشی» استفاده شد. جامعه آماری در این پژوهش شامل کارشناسان و افسران بخش جرایم سایبری می باشد. از تئوری های مرتبط با کج رفتاری و جرم شناسی استفاده شده است و با توجه به تعداد پایین جامعه آماری در این تحقیق، حجم نمونه تمام کارشناسان و افسران بخش جرایم سایبری هستند که تعدادشان ۵۰ نفر می باشد. از روش کل شماری برای نمونه گیری استفاده شده است. ابزار مورد استفاده پرسشنامه محقق ساخته بوده است که پایایی برابر با ۰/۹۰ داشته است و با استفاده از آزمون رگرسیون به تجزیه و تحلیل داده ها پرداخته شد.

جدول شاخص ها و گویه های مربوطه

شماره سوالات	شاخص ها
۱-۸	جرم فضاهای مجازی
۹-۱۴	احساس تعلق به خانواده
۱۵-۱۸	بیکاری
۱۹-۲۳	معاشرین نامطلوب
۲۴-۲۷	مشارکت اجتماعی
۲۸-۳۳	فقر

یافته های تحقیق

احساس تعلق به خانواده فرد در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) تاثیر دارد.

جدول شماره ۱ ضرایب همبستگی

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	برآورد انحراف معیار
1	.339a	.115	.096	7.636

نتایج جدول فوق نشان می دهد مقدار ضریب همبستگی ۰/۳۳ و سطح معنی داری ۰/۰۱ بدست آمده نشان دهنده این است که همبستگی ضعیف و رابطه معنی دار می باشد. میزان ضریب تعیین رگرسیون برابر با ۰/۱۱ می باشد که این میزان نشان می دهد تغییرات حاصل ارتکاب به جرم در فضای مجازی مربوط به مولفه احساس تعلق به خانواده می باشد.

جدول شماره ۲ مربوط به تحلیل واریانس

سطح معنی داری	F	مجذور میانگین	درجه آزادی	مجموع مجذورات	
.016b	6.216	362.436	1	362.436	بین گروهها
		58.311	48	2798.944	درون گروهها
			49	3161.380	جمع

جدول تحلیل واریانس فوق نتایج ضریب تعیین رگرسیون را تایید می کند و نتایج حاصل از جدول نشان می دهد F مشاهده شده (۶/۲۱۶) در سطح آلفای ۵ در صد معنا دار است و فرضیه یک تایید می شود در نتیجه ضریب تعیین رگرسیون قابل تایید است. اگر سطح معنی داری بزرگتر از ۵ صدم باشد فرض صفر تایید می شود.

جدول شماره ۳ مربوط به معادله خط رگرسیون

سطح معنی داری	T	بتا	خطای ضرایب		مدل
			خطای معیار	B	
.002	3.274		4.424	14.484	عرض از مبدا
.016	2.493	.339	.268	.668	احساس تعلق به خانواده

مقدار ضریب تعیین ۰/۱۱ بیانگر قدرت پیش بینی بسیار پایین متغیرها است. قدرت پیش بینی متغیرها بدین ترتیب توجیه می گردد که به ازای یک واحد تغییر در متغیر احساس تعلق به خانواده ان ۰/۳۳ متغیر وابسته یعنی ارتکاب به جرم در فضای مجازی پیش بینی می گردد. با توجه به نتایج بدست آمده می توان گفت احساس تعلق به خانواده فرد در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) تاثیر دارد.

بیکاری در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) تاثیر دارد .

جدول شماره ۴ ضرایب همبستگی

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	برآورد انحراف معیار
1	.332a	.110	.091	7.656

نتایج جدول فوق نشان می دهد مقدار ضریب همبستگی ۰/۳۳ و سطح معنی داری ۰/۰۱ بدست آمده نشان دهنده این است که همبستگی ضعیف و رابطه معنی دار می باشد. میزان ضریب تعیین رگرسیون برابر با ۰/۱۱ می باشد که این میزان نشان می دهد تغییرات حاصل ارتکاب به جرم در فضای مجازی مربوط به مولفه بیکاری می باشد.

جدول شماره ۵ مربوط به تحلیل واریانس

مجموع مجذورات	درجه آزادی	مجذور میانگین	F	سطح معنی داری
347.645	1	347.645	5.931	.019b
2813.735	48	58.619		
3161.380	49			
				بین گروهها
				درون گروهها
				جمع

جدول تحلیل واریانس فوق نتایج ضریب تعیین رگرسیون را تایید می کند و نتایج حاصل از جدول نشان می دهد F مشاهده شده (۵/۹۳۱) در سطح آلفای ۵ در صد معنا دار است و فرضیه یک تایید می شود در نتیجه ضریب تعیین رگرسیون قابل تایید است. اگر سطح معنی داری بزرگتر از ۵ صدم باشد فرض صفر تایید می شود.

جدول شماره ۶ مربوط به معادله خط رگرسیون

مدل	خطای ضرایب		بتا	T	سطح معنی داری
	B	خطای معیار			
عرض از مبدا	17.743	3.240		5.476	.000
بیکاری	.668	.274	.332	2.435	.019

مقدار ضریب تعیین ۰/۱۱ بیانگر قدرت پیش بینی بسیار پایین متغیرها است. قدرت پیش بینی متغیرها بدین ترتیب توجیه می گردد که به ازای یک واحد تغییر در متغیر بیکاری آن ۰/۳۳ متغیر وابسته یعنی ارتکاب به جرم در فضای مجازی پیش بینی می گردد. با توجه به نتایج بدست آمده می توان گفت بیکاری در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) تاثیر دارد.

معاشرین نامطلوب در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) تاثیر دارد.

جدول شماره ۷ ضرایب همبستگی

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	برآورد انحراف معیار
1	.415 ^a	.172	.155	7.384

نتایج جدول فوق نشان می دهد مقدار ضریب همبستگی ۰/۳۳ و سطح معنی داری ۰/۰۰ بدست آمده نشان دهنده این است که همبستگی ضعیف و رابطه معنی دار می باشد. میزان ضریب تعیین رگرسیون برابر با ۰/۱۱ می باشد که این میزان نشان می دهد تغییرات حاصل ارتکاب به جرم در فضای مجازی مربوط به مولفه معاشرین نامطلوب می باشد.

جدول شماره ۸ مربوط به تحلیل واریانس

مجموع مجذورات	درجه آزادی	مجذور میانگین	F	سطح معنی داری
544.317	1	544.317	9.983	.003b
2617.063	48	54.522		
3161.380	49			
				بین گروهها
				درون گروهها
				جمع

جدول تحلیل واریانس فوق نتایج ضریب تعیین رگرسیون را تایید می کند و نتایج حاصل از جدول نشان می دهد F مشاهده شده (۵/۹۳۱) در سطح آلفای ۵ در صد معنادار است و فرضیه یک تایید می شود در نتیجه ضریب تعیین رگرسیون قابل تایید است. اگر سطح معنی داری بزرگتر از ۵ صدم باشد فرض صفر تایید می شود.

جدول شماره ۹ مربوط به معادله خط رگرسیون

مدل	خطای ضرایب		بتا	T	سطح معنی داری
	B	خطای معیار			
عرض از مبدا	15.538	3.225		4.817	.000
معاشرین نامطلوب	.703	.222	.415	3.160	.003

مقدار ضریب تعیین ۰/۱۷ بیانگر قدرت پیش بینی بسیار پایین متغیرها است. قدرت پیش بینی متغیرها بدین ترتیب توجیه می گردد که به ازای یک واحد تغییر در متغیر معاشرین نامطلوب ان ۰/۴۱ متغیر وابسته یعنی ارتکاب به جرم در

فضای مجازی پیش‌بینی می‌گردد. با توجه به نتایج بدست آمده می‌توان گفت معاشرین نامطلوب در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) تاثیر دارد.

مشارکت اجتماعی فرد در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) تاثیر دارد.

جدول شماره ۱۰ ضرایب همبستگی

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین شده	ضریب تعیین تعدیل شده	برآورد انحراف معیار
1	.278 ^a	.077	.058	7.797

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد مقدار ضریب همبستگی ۰/۲۷ و سطح معنی داری ۰/۰۵ بدست آمده نشان دهنده این است که همبستگی بین این دو متغیر وجود ندارد.

جدول شماره ۱۱ مربوط به تحلیل واریانس

مجموع مجذورات	درجه آزادی	مجذور میانگین	F	سطح معنی داری
243.494	1	243.494	4.006	.051 ^b
2917.886	48	60.789		
3161.380	49			

جدول تحلیل واریانس فوق نتایج ضریب تعیین رگرسیون را تایید می‌کند و نتایج حاصل از جدول نشان می‌دهد F مشاهده شده (۴/۰۰۶) در سطح آلفای ۵ در صد معنادار نیست و فرضیه یک تایید نمی‌شود در نتیجه ضریب تعیین رگرسیون قابل تایید نخواهد بود.

جدول شماره ۱۲ مربوط به معادله خط رگرسیون

مدل	خطای ضرایب		بتا	T	سطح معنی داری
	B	خطای معیار			
عرض از مبدا	17.385	4.048		4.295	.000
مشارکت اجتماعی	.769	.384	.278	2.001	.051

شناسایی مولفه های ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) افسران بخش جرایم سایبری در سال ۱۳۹۶

با توجه به نتایج بدست آمده می توان گفت مشارکت اجتماعی فرد در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) تاثیر ندارد.

فقر و محدودیت های درآمدی در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) تاثیر دارد.

جدول شماره ۱۳ ضرایب همبستگی

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	برآورد انحراف معیار
1	.488a	.239	.223	7.082

نتایج جدول فوق نشان می دهد مقدار ضریب همبستگی ۰/۴۸ و سطح معنی داری ۰/۰۰ بدست آمده نشان دهنده این است که همبستگی متوسط و رابطه معنی دار می باشد. میزان ضریب تعیین رگرسیون برابر با ۰/۲۳ می باشد که این میزان نشان می دهد تغییرات حاصل ارتکاب به جرم در فضای مجازی مربوط به مولفه فقر و محدودیت های درآمدی می باشد.

جدول شماره ۱۴ مربوط به تحلیل واریانس

مجموع مجذورات	درجه آزادی	مجذور میانگین	F	سطح معنی داری
754.089	1	754.089	15.036	.000b
2407.291	48	50.152		
3161.380	49			

جدول تحلیل واریانس فوق نتایج ضریب تعیین رگرسیون را تایید می کند و نتایج حاصل از جدول نشان می دهد F مشاهده شده (۱۵/۰۳۶) در سطح آلفای ۵ در صد معنا دار است و فرضیه یک تایید می شود در نتیجه ضریب تعیین رگرسیون قابل تایید است. اگر سطح معنی داری بزرگتر از ۵ صدم باشد فرض صفر تایید می شود.

جدول شماره ۱۵ مربوط به معادله خط رگرسیون

مدل	خطای ضرایب		بتا	T	سطح معنی داری
	B	خطای معیار			
عرض از مبدا	8.080	4.522		1.787	.080
فقر	1.204	.311	.488	3.878	.000

مقدار ضریب تعیین ۰/۲۳ بیانگر قدرت پیش‌بینی متوسط متغیرها است. قدرت پیش‌بینی متغیرها بدین ترتیب توجیح می‌گردد که به ازای یک واحد تغییر در متغیر فقر و محدودیت های درآمدی آن ۰/۴۸ متغیر وابسته یعنی ارتکاب به جرم در فضای مجازی پیش‌بینی می‌گردد. با توجه به نتایج بدست آمده می‌توان گفت فقر و محدودیت های درآمدی در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) تاثیر دارد.

فرضیه اصلی

عوامل اجتماعی و خانوادگی در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) موثر است.

جدول شماره ۱۶ ضرایب همبستگی

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	برآورد انحراف معیار
1	.526 ^a	.277	.261	6.903

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد مقدار ضریب همبستگی ۰/۵۲ و سطح معنی داری ۰/۰۰ بدست آمده نشان دهنده این است که همبستگی ضعیف و رابطه معنی دار می‌باشد. میزان ضریب تعیین رگرسیون برابر با ۰/۲۷ می‌باشد که این میزان نشان می‌دهد تغییرات حاصل ارتکاب به جرم در فضای مجازی مربوط به متغیرهای اجتماعی و خانوادگی میباشد.

جدول شماره ۱۷ مربوط به تحلیل واریانس

مجموع مجذورات	درجه آزادی	مجذور میانگین	F	سطح معنی داری
874.244	1	874.244	18.348	.000 ^b
2287.136	48	47.649		
3161.380	49			

جدول تحلیل واریانس فوق نتایج ضریب تعیین رگرسیون را تایید می‌کند و نتایج حاصل از جدول نشان می‌دهد F مشاهده شده (۱۸/۳۴۸) در سطح آلفای ۵ درصد معنادار است و فرضیه یک تایید می‌شود در نتیجه ضریب تعیین رگرسیون قابل تایید است. اگر سطح معنی داری بزرگتر از ۵ صدم باشد فرض صفر تایید می‌شود.

جدول شماره ۱۸ مربوط به معادله خط رگرسیون

سطح معنی داری	T	بتا	خطای ضرایب		مدل
			خطای معیار	B	
.343	.957		4.885	4.677	عرض از مبدا
.000	4.283	.526	.073	.314	عوامل اجتماعی و خانوادگی

مقدار ضریب تعیین $0/27$ بیانگر قدرت پیش‌بینی بسیار متوسط متغیرها است. قدرت پیش‌بینی متغیرها بدین ترتیب توجیه می‌گردد که به ازای یک واحد تغییر در متغیر عوامل اجتماعی و خانوادگی $0/52$ متغیر وابسته یعنی ارتکاب به جرم در فضای مجازی پیش‌بینی می‌گردد. با توجه به نتایج بدست آمده می‌توان گفت عوامل اجتماعی و خانوادگی در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) تاثیر دارد.

بحث و نتیجه گیری

ارتکاب جرم، از جمله پدیده‌هایی است که همه جوامع انسانی از دیرباز با آن مواجه بوده و کمابیش مشکلات و مسائل ناشی از آن را تجربه کرده‌اند. شناخت دقیق و علمی این پدیده، با تکمیل نظریات موجود و با اتکاء به یافته‌های نوین، اقدامی ضروری است که می‌تواند تصویری درست از وضعیت موجود ارائه کند و از طریق شناسایی عواملی که بر شکل‌گیری جرائم مؤثر است، به ما در جهت مقابله با آن یاری رساند (علی‌وردی نیا و یونسی، ۱۳۹۳ : ۹۴). فضای بی‌پاسبان و رهای اینترنت که هر لحظه بر گستره آن افزوده می‌شود، فرصت بسیار مناسبی را برای ارتکاب و اختفای جرایم سایبری که تهدیدهای آن به مراتب در مقایسه با محیط واقعی بیشتر است، به مرتکب اعطا می‌کند. علاوه بر این، گمنامی هر کاربر اینترنتی کشف و شناسایی مرتکب را اگر نگوییم غیر ممکن بسیار دشوار ساخته است، به نحوی که این انحرافات، یکی از چالش‌های اصلی تمامی جوامع بشری شده است؛ زیرا می‌توان به تعداد فرصت‌های آن تهدیدهای اجتماعی، اخلاقی، حقوقی و سیاسی برشمرد (کیزا^۱، ۲۰۱۳ : ۱۰۷). از جمعیت نمونه ۵۰ نفری پاسخگویان، طبق اطلاعات

¹ Kizza

جمع‌آوری شده ۵ نفر زن و ۴۵ نفر مرد بوده اند و میزان تحصیلات افراد پاسخگو ۸ نفر فوق دیپلم بوده، ۳۱ نفر لیسانس و ۱۱ نفر فوق لیسانس بودند.

از این تعداد ۴ نفر حقوقشان بین ۵۰۰-۸۰۰ هزار تومان بوده است، ۴ نفر بین ۸۰۱-۱۱۰۰ هزار تومان، ۸ نفر ۱۱۰۱-۱۴۰۰ هزار تومان و ۳۴ نفر بیشتر از ۱۴۰۱ هزار تومان حقوق داشتند. از ۵۰ نفر پاسخگو بیشتر افراد ۳۲ سال داشتند به طور میانگین افراد ۳۱ ساله بودند ۲۶ سال کمترین سن و ۴۴ سال مسن ترین شخص پاسخگو بوده است.

با توجه به نتایجی که در فصل چهارم بدست آمده است F مشاهده شده (۶/۲۱۶) در سطح آلفای ۵ در صد معنا دار است و فرضیه یک تایید می شود و می توان گفت احساس تعلق به خانواده فرد در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) تاثیر دارد. منظور از احساس تعلق به خانواده: احساس پیوستگی، توافق و تفاهم در بین اعضای خانواده است. که نزدیکی را در بیان اعضای خانواده به وجود می آورد (هزار جریبی و شالی، ۱۳۸۸: ۵۴). برای این فرضیه نظریه کنترل اجتماعی معتقد است: اگر انسان ها به حال خود رها شوند، به طور طبیعی مرتکب جرم و کج روی خواهند شد. یعنی سابقه رفتار کجروانه به طور طبیعی و ذاتی در میان مردم وجود دارد؛ زیرا همه انسان ها نیازهای برآورده نشده و آرزوهای متعدد و نامحدودی دارند و رفتارهای انحرافی در بسیاری از موارد آنها را راحت تر و زودتر به مقصودشان میرساند و کامروایی را نصیبشان می کند. فرضیه اساسی این نظریه نیز این است که تفاوت های موجود در ارتکاب جرم و کجروی در میان افراد، بر اساس تفاوت های موجود در نیروهای منع کننده یا کنترل های اجتماعی است که تبیین می شود. به عبارت دیگر، قیود و مهارهای اجتماعی است که ناهم نوایی را در میان انسان ها محدود می کند و در حقیقت کجروی و بزهکاری محصول نارسایی یا نابسندگی کنترل های اجتماعی می باشد (طالبان، ۱۳۸۳: ۵) نتایج این فرضیه با تحقیق هیندلانگ (۱۹۷۳) و نورایی و صیدی (۱۳۸۹) و طاهری (۱۳۹۴) همسو می باشد.

با توجه به نتایجی که در فصل چهارم بدست آمده است F مشاهده شده (۵/۹۳۱) در سطح آلفای ۵ در صد معنا دار است و فرضیه یک تایید می شود یعنی می توان گفت بیکاری در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) تاثیر دارد. یک فرد زمانی شاغل محسوب می شود که بیش تر اوقات کاری خود را در هفته ی گذشته در یک شغل گذرانده باشد. یک شخص زمانی بیکار یا غیرشاغل محسوب می شود که به طور موقت بیکار شود یا در جست و جوی شغل باشد یا منتظر آغاز کار در یک شغل جدید از یک تاریخ معین باشد (منکیو، ۱۳۹۱). درباره این فرضیه تئوری ناکامی منزلتی در توضیح گرایش به آسیب های اجتماعی در طبقات پایین جامعه می باشد که آلبرت کوهن معتقد است: طبقات پایین در

جامعه از نظر دستیابی به منزلت دچار ناکامی هستند و این در حالی است که جامعه آنها را به کسب منزلت تشویق میکند اما امکان دستیابی را در اختیار آنها قرار نمی دهد. در واقع بر اساس این تئوری بیکاری افراد جامعه و در نتیجه عدم تامین نیازهای مالی، آنها را از تحرک اجتماعی و دستیابی به منزلت و پایگاه اجتماعی دلخواه محروم می کند و سرخوردگی ناشی از این قضیه دلیلی برای گرایش افراد به سمت آسیب های اجتماعی است (زندگی، رضایی، ۱۳۹۴: ۶) نتایج این فرضیه با تحقیق شاهپوندی و همکاران (۱۳۸۹) براش (۲۰۰۷) ریکمن و وایت (۲۰۰۷) و چو (۲۰۰۸) همسو می باشد. و با تحقیق ابوذری (۱۳۹۱) مغایر می باشد.

با توجه به نتایجی که در فصل چهارم بدست آمده است F مشاهده شده (۵/۹۳۱) در سطح آلفای ۵ در صد معنادار است و فرضیه یک تایید می شود یعنی می توان گفت معاشرین نامطلوب در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) تاثیر دارد. برای این فرضیه می توان از نظر ساترلند استفاده کرد که معتقد است: اکثر رفتار بزهکارانه درون گروه های نخستین بویژه گروه همسالان فراگرفته می شود. ساترلند در نظریه پیوند افتراقی نشان می دهد که جنایت و انحراف از طریق انتقال فرهنگی در گروه های اجتماعی و محیط اجتماعی آلوده به فساد یاد گرفته می شود و به وقوع می پیوندد (بیات و همکاران، ۱۳۸۷: ۷۷) و نظریه یادگیری اجتماعی: دوستان افراد ممکن است مهارت های بالایی در زمینه کاربری اینترنت داشته باشند و یا به نرم افزارها و اطلاعات محرمانه دسترسی داشته باشند و طبق نظریه ساترلند قرار گرفتن در حلقه روابط گروه های صمیمی زمینه یادگیری را فراهم می آورند (شعاع کاظمی، مومنی جاوید، ۱۳۹۳: ۷۵-۷۷). نظریه تقلید: گابریل تارد بر این باور بود که افراد، مجرم به دنیا نمی آیند؛ بلکه مجرم می شوند. او اعتقاد داشت که فرآیند کسب رفتار بزهکارانه و مجرمانه، از طریق تقلید که مبتنی بر تجربه های یادگیری مشاهده ای است انجام می شود. تارد اولین قانون تقلید خود را این چنین تدوین کرد: «انسان ها به میزان تماس نزدیکی که با هم دارند به تناسب از یکدیگر تقلید می کنند». دومین قانون تقلید تارد این بود که «فرد دست ها از فرادست ها تقلید می کنند» (کاوه، ۱۳۹۱: ۱۹۹) نتیجه این فرضیه با تحقیق چیونگ و چیونگ (۲۰۰۸) همسو و با تحقیق شاهپوندی و همکاران (۱۳۸۹) مغایر می باشد.

با توجه به نتایجی که در فصل چهارم بدست آمده است F مشاهده شده (۴/۰۰۶) در سطح آلفای ۵ در صد معنادار نیست و فرضیه یک تایید نمی شود و فرضیه صفر تایید میشود یعنی مشارکت اجتماعی فرد در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) تاثیر ندارد. مشارکت اجتماعی باوری است که طبق آن فرد خود را عضو حیاتی اجتماعی می داند و فکر می کند چیز ارزشمندی برای عرضه به جامعه دارد (صبوری، ۱۳۹۱: ۷۲). این عنصر نشان دهنده میزان مشارکت افراد

در فعالیت های اجتماعی و روزمره است. وقتی افراد خود را مشغول هم نوایی کنند، دیگر وقتی برای ارتکاب کج رفتاری یا حتی فکر کردن به آن ندارند (صدیق سروستانی، ۱۳۹۰: ۲۰-۲۱). برای این فرضیه نظریه کنترل اجتماعی معتقد است: معمولاً کسانی که درگیر کار، زندگی خانوادگی، سرگرمی، مشارکت اجتماعی و امثال این هستند کمتر فرصت پیدا میکنند که هنجارشکنی کنند. برعکس، کسانی که بیکار هستند بیشتر به کج رفتاری روی می آورند. به همین دلیل آسیب شناسان اجتماعی معتقدند که افزایش سال های تحصیل، انجام خدمت وظیفه و فراهم بودن امکانات ورزشی، باعث کاهش کج رفتاری و بزهکاری در میان جوانان می شود. نتیجه این فرضیه با تحقیق نورایی و صیدی (۱۳۸۹) و اکبریور و راد (۱۳۹۴) مغایر می باشد.

با توجه به نتایجی که در فصل چهارم بدست آمده است F مشاهده شده (۱۵/۰۳۶) در سطح آلفای ۵ در صد معنا دار است و فرضیه یک تایید می شود یعنی می توان گفت فقر و محدودیت های درآمدی در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) تاثیر دارد. فقر پدیده ای اقتصادی و نسبی است ولی حدود و نسبت آن در جوامع مختلف متفاوت است و دارای علائمی نظیر درآمد کم، تعلیم و تربیت ناقص، زندگی در خانه های نامناسب و درصد بچه ها در خانواده های از هم گسیخته را می توان ملاک شناخت فقر دانست (فرجاد، ۱۳۸۳: ۱۳۱). برای این فرضیه می توان از نظریه فشار ساختاری مرتن استفاده کرد که بر مسئله فقر تاکید می کند، که در یک جامعه فئودالی یا یک جامعه کاستی افراد از نظر تحرک طبقاتی و یا دستیابی به فرصت ها به مراتب بیشتر از جامعه آمریکایی محروم هستند، اما مسئله ایدئولوژی فرهنگی است که از برابری و تحرک آزاد سخنی می گوید. بنابراین فقر یک متغیر جدا نیست، بلکه پدیده ای پیچیده است که در ارتباط با متغیرهای اجتماعی گوناگونی قرار دارد. فقر و محدود بودن فرصت ها به خودی خود باعث افزایش ارقام جنایت و انحراف نمی شود. حتی فقر در میان یک جامعه مرفه هم ممکن است باعث افزایش کج رفتاری نگردد. بعلاوه مرتن اشاره می کند که رابطه فقر با کج رفتاری در اروپای شرقی بسیار ضعیف تر از آمریکاست. زمانی که فقر و فرصت های محدود، در کنار نظام ارزش های خاصی که بر پول و برابری همه برای دستیابی به آن تاکید داشته باشند، این دو متغیر رابطه مستقیم با هم خواهند داشت (ممتاز، ۱۳۸۷: ۷۲) و در نظریه بلومر: بلومر معتقد بود جامعه معاصر وی، به سراسیمی سقوط ارزشها و نیز به سقوط انسان و کنش متقابل نمادی کشیده می شود و بین فقر (مشکل اقتصادی و درآمد کم) و میزان بزهکاری رابطه مستقیم وجود دارد (شعاع کاظمی، مومنی جاوید، ۱۳۹۳: ۱۸۴). نتیجه این فرضیه با تحقیق براش (۲۰۰۷) و چو (۲۰۰۸) طاهری (۱۳۹۴) کوره پز و همکاران (۱۳۹۴) و سلیمان و سلامت (۱۳۹۵) همسو می باشد.

با توجه به نتایجی که در فصل چهارم بدست آمده است مقدار ضریب تعیین ۲۷/۰ بیانگر قدرت پیش بینی بسیار متوسط متغیرها است. قدرت پیش بینی متغیرها بدین ترتیب توجیه می گردد که به ازای یک واحد تغییر در متغیر عوامل اجتماعی و خانوادگی ان ۵۲/۰ متغیر وابسته یعنی ارتکاب به جرم در فضای مجازی پیش بینی می گردد. با توجه به نتایج بدست آمده می توان گفت عوامل اجتماعی و خانوادگی در ارتکاب به جرم در فضای مجازی (سایبری) تاثیر دارد. نظریه شیوه زندگی معتقد است: احتمال بزه دیدگی شخصی فرد را با توجه به افرادی که آن شخص با آنها معاشرت دارد و در معرض ارتباط با آنهاست معین می کند. زمینه های تحقیقی که رویکرد شیوه زندگی توصیه می کند، بررسی تفاوت های مربوط به بزه دیدگی برحسب سن، جنس، قومیت و شباهت معمولاً زیاد بین خصوصیت های جمعیت شناختی بزه دیدگان و بزهکاران را شامل می شود. نظریه شیوه زندگی به وسیله گاروفالو (۱۹۸۷) اصلاح شد تا شامل آثار مستقیم ساختار اجتماعی بر بزه دیدگی نیز بشود، زیرا احتمال دارد افراد مجبور به زندگی در مکان هایی باشند که خودشان بر نگزیده اند و مخاطراتی را تجربه کنند که ارتباطی به شیوه زندگی آنها نداشته باشد (پیز، ۱۳۸۳: ۱۲۹ - ۱۲۸).

نتایج این فرضیه با تحقیق شاهبوندی و همکاران (۱۳۸۹) و نورایی و صیدی (۱۳۸۹) همسو می باشد.

با توجه نتایج به دست آمده می توان پیشنهاد نمود که خانواده ها باید توانایی انتخاب گزینه های سالم به هنگام استفاده از اینترنت در فرزندان و تصمیم گیری مناسبی درباره محتوایی که قرار است فرزندان آنها مشاهده کنند داشته باشند و آن قدر با فرزندان خود دوست باشند و محیط صمیمی در خانه فراهم کنند که فرزندان در صورت مواجه شدن با محتوای غیر اخلاقی و ناشایست والدین خود را در جریان قرار دهند تا در معرض آسیب های کمتری قرار گیرند. در خصوص فرضیه معاشرین نامطلوب در ارتکاب به جرم در فضای مجازی خانواده ها باید با فرزندان خود دوست و همراه باشند تا بتوانند از نزدیک نوع رفتار و اخلاق همنشینان بچه هایشان را بررسی کنند و اگر فرزند بزرگتر داشته باشند با توجه به اینکه فرزند بزرگتر و یا اطرافیان بزرگتر کودکان ما از عوامل مهمی هستند که در کنار والدین، مربیان و دیگر مسئولان آموزشی و تربیتی فرزندان میتوان نقش مهمی در شکل گیری شخصیت آنها در استفاده از فضای سایبر داشته باشند. البته اگر چنین مسئولیتی به آنها سپرده شود، برای خود آنها نیز مفید خواهد بود. زیرا برای اینکه وجهه خود را در برابر کوچکترها از دست ندهند، سعی میکنند مرتکب اقدامات ناشایست نشوند؛ چرا که به خوبی میدانند کوچکترها رفتارهایشان را تعقیب میکنند و منتظر تقلید از آنها هستند.

منابع

- بیات، بهرام، شرافتی پور، جعفر، عبدی، نرگس (۱۳۸۷). پیشگیری از جرم با رویکرد اجتماع محور. تهران: معاونت اجتماعی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران. چاپ اول.
- حاتمی نژاد، حسین. مهدی، علی. مهدیان بهنمیری، معصومه. (۱۳۹۳). نگرشی بر جرم خیزی و زمینه های ارتکاب به جرم در محلات حاشیه نشین مورد پژوهش؛ محله شادقلی خان شهر قم. فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، سال ۲۹، شماره اول، بهار ۱۳۹۳، شماره پیاپی ۱۱۲
- شعاع کاظمی، مهرانگیز. مومنی جاوید، مهرآور. (۱۳۹۳). آسیب های اجتماعی (نوپدید). تهران: انتشارات آواینور. چاپ چهارم.
- صدیق سروسستانی، رحمت الله. (۱۳۹۰). آسیب شناسی اجتماعی (جامعه شناسی انحرافات). تهران: مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.
- عباسی قادی، مجتبی. خلیلی کاشانی، مرتضی. (۱۳۹۰). تاثیر اینترنت بر هویت ملی. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ دوم.
- کاوه محمد. (۱۳۹۱). آسیب شناسی بیماری های اجتماعی. تهران: انتشارات جامعه شناسان.
- مهدی زاده، سید محمد. (۱۳۹۳). نظریه های رسانه: اندیشه های رایج و دیدگاه های انتقادی. تهران: نشر همشهری، چاپ چهارم.

- Ajeet Singh Poonia. Awaldesh Bhardwaj .G.S. Dangayach.(2015). **Cyber Crimi: Practices and Policies for its Prevention The First International Conference on Interdisciplinary Research and Development.**
- Lukshmi Prasanthi (2015). **Cyber Crimi: Prevention & Detection .** International Journal of Adnanced Research in Computer and Communication Engineering Vol.4.Issue3.
- Meloni, O. (2014). **Does Poverty Relief Spending Reduce Crime? Evidence from Argentina.** International Review of Law and Economics 39, 28-38.

Identifying the components of committing a crime in cyberspace (cyber) of cybercrime officers in 1396

Hossein Nazarifar¹, Dr. Roghayeh Bahari², Dr. Ali Pejhan³

Abstract

The overall purpose of this assessment is to identify the impact of social and family factors on crime in cyberspace.

In the research method, according to the nature of the subject and the objectives of this research, documentary, field, descriptive and survey methods were used.

The statistical population in this study includes experts and officers of cybercrime.

Theories related to misbehavior and criminology have been used, and due to the small number of the statistical population in this study, the sample size of all experts and officers in the cybercrime department is 50. The counting method was used for sampling.

The instrument used was a researcher-made questionnaire with a base of 90.0.

The data were analyzed using regression test.

The results showed that feelings of belonging to family, unfriendly friends, unemployment and poverty, and income constraints all contribute to cybercrime. A person's social participation in committing a crime in cyberspace has no effect.

Keywords: Cybercrime, Adverse Associations, Poverty, Unemployment and Social Participation

---

¹ Master student, Islamic Azad University Central Tehran Branch, Tehran, Iran.

² Assistant Professor, Islamic Azad University Central Tehran Branch, Tehran, Iran.

³ Assistant Professor, Islamic Azad University Central Tehran Branch, Tehran, Iran.